

**Vabariigi Valitsuse määruse
“Hoiualade kaitse alla võtmine Saare maakonnas”
muutmise määruse eelnõu**

SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Vastavalt looduskaitseseaduse § 10 lõikele 1 võtab hoiuala kaitse alla Vabariigi Valitsus määrusega. Saare maakonna hoiualad võeti kaitse alla Vabariigi Valitsuse 27. juuli 2006. a määrusega nr 176 “Hoiualade kaitse alla võtmine Saare maakonnas”. Määrust on muudetud Vabariigi Valitsuse 18. mai 2007. a määrusega nr 156 (RT I 2007, 39, 276), Vabariigi Valitsuse 19. jaanuari 2009. a määrusega nr 13 (RT I 2009, 7, 48) ja Vabariigi Valitsuse 19.märtsi 2010.a määrusega nr 37 (RT I 2010, 13,70).

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu koostas Keskkonnaameti Hiiu-Lääne-Saare regiooni kaitse planeerimise spetsialist Gunnar Raun (tel 457 6442, e-post: gunnar.raun@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust kontrollis Keskkonnaameti kaitse planeerimise peaspetsialist Roland Müür (tel 627 2184). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti õigusosakonna jurist Madina Raikulova (tel 627 2181).

2. Eelnõu sisu

Hoiualana võetakse kaitse alla Gretagrundi madal, mille kaitse alla võtmise ettepaneku esitas Eestimaa Looduse Fond 6. mail 2009. aastal. Merepõhja elustiku ja elupaikade inventuuri viis läbi TÜ Eesti Mereinstituut. Linnuloenduse tegi Eesti Ornitoloogiaühing. Gretagrundi mereala kaitse alla võtmise eksperthinnangu koostas OÜ Kivirullija ekspert Tiit Leito. Eksperthinnangu kohaselt on Gretagrundi meremadal ainulaadne ja puutumatu elupaik, millel on oluline koht Eesti teiste loodusväärtuste seas. Mereala kaitse alla võtmise eesmärk on säilitada Liivi lahes asuva Gretagrundi madala unikaalsus ja puutumatus. Eksperthinnangus nõustuti Eestimaa Looduse Fondi poolt koostatud ettepanekuga moodustada Gretagrundi madalal ja sellega piirneval alal uus kaitstav loodusobjekt – Gretagrundi hoiuala, mille pindala on 14 650 ha. Hoiuala piiritlemisel mõttelise sirgega on ekspert lähtunud 20 m samasügavusjoonest.

Hoiuala peamine eesmärk on kaitsta Liivi lahes paiknevat ainulaadset ja puutumatu elupaika – Gretagrundi madalat ning sellel asuvaid teisi loodusväärtusi. Detailsemateks eesmärkideks on madalal asuvate nõukogu direktiivi 92/43EMÜ (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7-50) I lisas nimetatud elupaigatüüpide – veealuste liivamadalate (1110) ja karide (1170) kaitse. Need on elupaigatüübid, mille kaitseks tuleb Eesti Vabariigis täiendavalt alasid kaitse alla võtta, vastavalt Läänemere regiooni Natura 2000 merealade seminari (23-25. novembri 2009. a) otsusele. Gretagrundi hoiuala eesmärk on tagada nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25) I lisas nimetatud linnuliikide ning I lisas nimetatud rändlinnuliikide: auli (*Clangula hyemalis*), tõmmuvaera (*Melanitta fusca*), algi (*Alca torda*), väikekajaka (*Larus minutus*), järvekauri (*Gavia arctica*) ning punakurk-kauri (*Gavia stellata*) kaitse, kelle asurkondade arvukust hinnati 2008. a jooksul läbi viidud linnuloenduste põhjal järgnevalt: aul (*Clangula hyemalis*) 25 000, tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*) 600, alk (*Alca torda*) 400, väikekajakas (*Larus minutus*) 150, järvekaur 100 (*Gavia arctica*) ja punakurk-kaur (*Gavia*

stellata) 50 isendit. Määruses on läbivalt asendatud vana linnudirektiivi viide uuega - sõnad „nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ” sõnadega „Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ” vastavas käändes. Sisuliselt on tegemist senise EL direktiivi 79/409/EMÜ tekstiga koos sellesse aastate jooksul viidud muudatustega, mistõttu tegemist on vormilise kodifitseerimisega. Kuna kodifitseeritud versioon on aga kehtestatud uue direktiivina 2009/147/EÜ, siis tuleb seda linnudirektiivile viitamisel arvestada. Lisad on direktiividel 79/409/EMÜ ja 2009/147/EÜ samad.

Hoiualal on keelatud hävitada ja kahjustada elupaiku, mille kaitseks hoiuala on moodustatud ning oluliselt häirida kaitstavaid liike. Samuti on keelatud tegevus, mis seab ohtu elupaikade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi. Näiteks elupaigas pinnase teisaldamisega hävitatakse elupaigad ning kui põhjakooslused on hävinud, mõjutab see ka lindude toidubaasi. Veealuste liivamadalate ja karide soodsa seisundi säilimiseks ei tohi lubada ka näiteks ehitustegevust, millega kaasneb elupaiga otsene kahjustamine.

Hoiualal kavandatava tegevuse mõju elupaikade ja liikide seisundile hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus või looduskaitseaduse § 33 määratletud tegevuste kavandamisel hoiuala teatise esitamisega. Gretagrundi madala hoiualal tuleb teatis esitada loodusliku kivimi või pinnase teisaldamisel ning veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmisel. Samuti tuleb Gretagrundi madala hoiualal arvestada looduskaitseaduse § 14 sätestatud üldisi kitsendusi – ei või kehtestada ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta detailplaneeringut ja üldplaneeringut ning anda projekteerimistingimusi ja ehitusluba.

Gretagrundi madal lisatakse Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korraldusse nr 615-k „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“ loodusala, mille kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – veealuste liivamadalate (1110) ja karide (1170) kaitse.

Looduskaitseaduse § 9 kohase kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti Ruhnu Vallavalitsusele posti teel tähtkiri ning paluti esitada oma seisukoht ja vajadusel parandusettepanekud määruse eelnõu kohta ning arvamus avaliku arutelu korraldamise vajaduse kohta Ruhnus. Avalikustamise teated ilmusid ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded (9. märtsil 2010. a), kohalikus ajalehes “Meie Maa” (12. märtsil 2010. a) ja üleriigilises ajalehes “Postimees” (11. märtsil 2010. a). Määruse eelnõu avalikustamine viidi läbi 15.–28. märts 2010. a. Keskkonnaameti Hiiu-Lääne-Saare regiooni Kuressaare kontoris ja Ruhnu Vallavalitsuses. Avalik arutelu toimus 31. märts 2010. a Keskkonnaameti Kuressaare kontori saalis. Avalikustamise perioodil ühtegi ettepanekut ei laekunud. Avalikule arutelule väljapoolt Keskkonnaametit huvilisi ei tulnud.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Saaremaa hoiualade kaitse alla võtmise määruse muutmise määruse kavandamisel on lähtutud “Looduskaitseaduses” esitatud nõuetest ning arvestatud vastavust Euroopa Liidu õigusele, eelkõige nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimeastiku kaitse kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta.

4. Määruse mõju ja määruse rakendamiseks vajalikud kulutused

Hoiuala eesmärk on tagada Gretagrundi madala väärtuslike elupaikade ning kaitsealuste linnuliikide kaitse. Tulevase kaitsekorruga tagatakse muu hulgas ka merisiia Eesti suurima koelmuala kaitse. Määrusega tagatakse võimalused säilitada piirkonna mereelupaikade eripära.

Maamaksuseaduse § 4 lõige 2 kohaselt makstakse hoiualade maalt maamaksu 50% maamaksumäärast. Gretagrundi hoiuala paikneb tervenisti merealal ja maamaks seal ei rakendu. Määruse jõustumine ei too kaasa organisatsioonilisi muudatusi.

5. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

6. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks ministeeriumitele elektroonilise eelnõude kooskõlastamise süsteemi e-Õigus kaudu. Rahandusministeerium kooskõlastas märkusteta, ülejäänud ministeeriumid kooskõlastasid vaikimisi.

Jaanus Tamkivi
Keskkonnaminister